

DOBOS MARIANNE

Belátás

„A történelem igazi drámája, hogy a szemben álló sokféle front erre az egyetlen formulára vezethető vissza: igen vagy nem a szeretetre.” – Joseph Ratzinger bíboros ebben az egyszerű mondatban foglalja össze azt a harcot, ami Káin és Ábel között kezdődött, a kőbaltától a rakétákon, és atomfegyvereken át, folytatódik, a szeretet és a szeretetre való képtelenség, azaz a szeretet és annak megtagadása között.

Az ember a maga boldogságvágyával nem csupán érzi – sőt sokkal inkább mondhatom: tudja –, hogy amennyiben a szeretet mellett kötelezi el magát, felvállalja annak a kockázatát, hogy életébe beköltözik a mérhetetlen szenvedés, mert az igazi szeretet egyben önmaga elvesztésének kockázatával jár. És éppen ez a szeretet az, amely önmaga elvesztésén keresztül önmaga megtalálásához vezeti el. Ez a boldogság egyetlen lehetséges útja. Ezen az úton kívül nem jut más csak ideig-óráig tartó öröm, vagy ha boldognak érzi is magát, jobbára az sem igen hosszú életű, hiszen a szürke hétköznapi sokaságában igen gyorsan adódik valami, ami beárnyékolja, és máris a szomorúság mezsgyéjén jár.

Az elmúlt héten – Szabó Lőrinc valahai utazásait követve – Korčulán, a város múzeumában szerencsénk volt Teréz anya Nobel-díját is látni. Hosszú élete felmérhetetlen tanulsággal szolgálhat mindannyiunk számára, ha végig gondoljuk mit hozott létre ez a kicsiny törekeny albán apáca a világban. S ha elgondolkozunk azon, hogy mindezt hogyan is vitte végbe, akkor a mindenható kegyelem ereje mellett azt hiszem, nem sokat tévedünk, ha saját tanításának egyetlen mondatát emeljük ki:

„Sose legyen akkora fájdalom a szívetekben, amely feledtetni tudná azt az örömet, hogy Jézus föltámadt.” A feltámadás hitében kitartó öröm pedig a földi életben megkezdett örök boldogság.

„Boldogok, akik nem látnak, mégis hisznek” – mondta a feltámadott Üdvözítő, Jézus Krisztus a kételkedő Tamás apostolnak, és: „Boldog, vagy, mert hittél!” – mondta a Szentlélekkel eltelt Erzsébet az őt felkereső, segítségére siető Máriának. Míg az Ószövetségi szentírásban Ábrahám hite indította el a választott nép üdvtörténeti útját, addig az Újszövetség Mária engedelmes és alázatos „íme az Úrnak szolgáló leánya, legyen nekem a Te igéd szerint” hitével indul el, és kezdődik meg az emberiség megváltásának a története.

S hogy milyen boldog a 'Boldogasszony' – ilyen szép néven csak mi magyarok szólítjuk Nagyasszonyunkat –, ezt is tudjuk a *Bibliából*. Jézus a *Hegyi beszédben* fogalmazza meg azt a nyolc boldogságot, melynek mindegyike megtapasztalt lesz édesanyja életében, ahogyan azt az agg Simeon jövendölte, röviden és tömören: „A Te lelkedet is hét tör járja át”. Megtörtént. Tessék, itt van! Szabadítót mondani, a megváltás műve ezzel járt. Ez volt az ára. Ez az a szeretet, amely végtelen szenved-

déssel jár. És az ilyen szeretet az, amely az embert legközelebb hozza önmagához, és alakítja olyanná, amilyennek lennie kell.

Azon az első karácsonyon született a Megváltó, a Szabadító, aki életével, kereszthalálával és föltámadásával megszerezte a bűnök bocsánatát. Aki részese lett emberségünknek. A 'hatalomnélküliség hatalmával', egy pólyába csavart kisdéd a Betlehem városán kívüli istállóban. Itt lett az Ige *testté*. Angyalok hirdették születését, pásztorok és bölcsek hódoltak előtte, de születése pillanatától fenyegetetten menekülésre kényszerülve tanított és élt az emberek között, mígnem eljött az órája, amikor is önként átadta magát a szenvedésre.

Mária, akinek kevés szavát jegyezték fel az evangéliumok, a galileai Kánában a menyegzőn azt mondja a szolgáltnak: „Tegyétek, amit mond!” És ebből az 'amit mond'-ból pedig két ezer esztendeje az a két szó a legfontosabb tennivaló, amely úgy hangzik, hogy: „Kövess engem!” Ez a követés maga a boldogság. Abban az értelemben maga a boldogság, hogy az igazi követőinek, azoknak, akik 'lélekben és igazságban követik', azoknak, akik ráfigyelnek, akik szemlélik őt világossá válik, hogy mit jelent lélekben szegénynek, szelídnék és irgalmasnak, szomorkodónak, igazságot éhezőnek és szomjazónak, tisztaszívűnek, békességszerzőnek, üldözöttnek lenni. Mert Jézus nemcsak meghirdeti, de éli is a boldogságokat. Ő a boldogságok maga. Az ember számára pedig az a boldogság, ha mindebben ő is hisz. Hisz, mint Mária, aki igent mondott a fölfoghatatlan isteni üzenetre, akit azonban kiválasztottsága nem mentett meg a rengeteg szenvedéstől, mely földi életében rákövetkezett, mindazonáltal mégis 'boldog volt, mert hitt.'

Ilyen boldog életre született 1949. május negyedikén Nagy Gáspár is.

Májusi-karácsonyban

Szőlőbontáskor, májusi-karácsonyban
foltos szalmazsák fölé leszállt az angyal.

Anyámat derékon vágta a szózat,
hogy szárnyzuhogást hallott: esnie kellett a hónak.

Hát repedt a vánkos, kitoporzékolt a gyermek
„az angyal énekel”, gerendák között verdes.

Fehérre fürdettek, mint másnapi holtat,
kit jeltelen csillag is fényesre ragyoghat.

Orgona-árulásban, odakünt a betlehemi angyal
jászolkarikák kötelét vágja-nyiszálja karddal.

Hogy semmi ne kötözzön, s ne is védjen páncél!
Legyen nagy gyalázat, ha szárnyaimmel járnék!

Szőlőbontáskor, májusi-karácsonyban
születni készülök, anyám hívja az angyalt.

Amíg a bölcsek ideérnek

Király se, koldus se,
magam se, más se lehetek!
Csillag áll fölöttem,
féltestem hóban,
jövendölések szerint
egy-két dologra megszületek.

Pásztorok kutyája csak eb,
az angyalok szárnya csupa seb,
ajtó-nélküli a HELY.
A csillag megállt.
Ez lenne Betlehem?

Anyám vére a hóban,
olvad, de lucsoktalan
szikrázó a hó.
Vére a szalmán:

ebből tán még
koronám is fonható.

S amíg rágom az emlőt,
sejtem miként jutok
tejtől a vérig.
Könnyen bor lesz a vízből,
semmiség ahhoz, mikor
igazam szegekre cserélik.

Billeg velem a csillag,
alattam ringatózik a jászol.
Erzsébet asszony kínkeservvel
átsimítana a legszörnyűbb halálon.

Amíg a bölcsek ideérnek,
aludnom kell, az előbb születtem.

„...afféle nagyon is valóságos őrzőangyalként” ott állt mögötte Kelemen Rózsa, a keresztanyja. Ahogyan írja: „Nos az én keresztanyám eddigi életem minden keresztútján ott állt mellettem. Ő lett a Kereszt. Mert neve is rövidült, csupaszult. Így magasult: jelként, figyelmeztetésként s nemcsak előttem, de az egész család előtt is. Anyám helyett is anyám, aki megtanít különböző imádságokra, s azokat be is vasalja, aki ministrálni küld, aki személyes agitációjával eléri, hogy szüleim egyházi középiskolába küldjenek Szent Márton hegyére, ahová ő kísér el, s ő látogat legtöbbit. Aki szerette volna, ha a papi pályát választom. De csalódást okoztam... pedig ő talán ezért imádkozott legbuzgóbban.”

Ha pap nem, mi is lett Nagy Gáspár? Az *Apostolok Cselekedete*iből Barnabásról olvashatjuk: „derék ember volt, telve Szentlélekkel és hittel”. Ilyen derék ember lett, telve Szentlélekkel és hittel. Meg próféta, abban az értelemben, amint azt Petőfi Sándor mondja, hogy Isten ilyen „lángoszlopoknak rendelé a költőket”. Próféta elődökön iskolázott, próféta társakra figyelő próféta.

Éjszakáimban lámpafény

Németh László halhatatlan szellemének

A lámpafény imbolygó kódében
felforrósodtak a jégverem szobák,
s velem olvastak hajnal-reggelig
az álmos birsbefőttek mögött is
nagy álmú ember-geológiák.

Ahogy a mélység kútjai buzogtak,
Azok a Németh László-éjszakák! –
az ősziék, a téliek,
amikor a hű csillagok nyomán
írók rajzoltak: újak, régiek.

És micsoda nagy mondatokból
olvadt ki a magyar Géniusz
veleje-zamata,
szurok-ezüstje
sorsverte színe-java!

De profundis szólva szót
virrasztott velem
a földim-Berzsenyi,
meg az erdélyi sziget
árva Bethlenjei.

És időben aztán egyre közelebb
Széchenyi, Kemény és Katona,
de legelől:
Ady és Móricz maga,
Kiben még csodált kortársat talált a parola.

Így vezetgetett engem is:
kései didergő diákot,
szemet gyötrető lámpafénynél
szólt a romolhatatlan katedráról:
fedezzem föl a világot!

Mert az agyvelő lángja
bevilágított csalános erdőt,
szűk magyar horhosokat,
zsombékban, sziken még termőt
keresett és talált is sokat.

Iránytűjének mágnesében
mindig a szellem csillag-súlya állt,
ezért az organizátor hős igyekezete,
hogy halálai közt hányszor győzi le a halált:
bizonyosság rá a Tanú 17 füzete.

Egyszer memoriterként megtanultam
beköszöntőjét, sokáig betéve fújtam
ezt a csakazértis, bátor nagy lélegzetet,
ahol a lélek a mondaton túl van,
és az ész már mindennel számot vetett.

A szív meg leszámolt eleitől fogva,
idővel, bajjal, üldözőkkel:
a férfi a halál suhogó árnyékában élt,
bár igazán sose halt meg,
de azért jobb és értőbb utókort remélt!

Személyes várákozásban megélte egyben az emberiség állandó vágyakozását a magasabb rendű iránt, a boldogság, az üdvösség és az Isten keresés Szent Ágoston-i élményét.

Megérezte, megértette, hogy az ezen letről felfelé áradó vágyódással ellenkező irányból érkezik a fentről lefelé irányuló másik vágyódás, amelynek hatalmas kegyelméből fakad a felfoghatatlanul nagy ajándék, hogy az emberi életet vállaló Jézus Krisztus követésével az isteni, boldog élet részesei lehetünk.

„Mert a föld várákozását nagyon is értem! Szegény, szegény föld, mintha elkoszolódott, használt ruháját akarná az érkező fehér és finom tapintású égi anyaggal kicserélni. Vagy legalábbis elfödni.”

A címbe is emelt 'itt a földön is', egyben az írást is – kurziváltan – befejező három szó. Előtte pedig: „Földszint – hószint. Most boldog vagyok, hogy láttam, ki vártam. Egy különös szép nap volt. *Itt a földön is.*”

Mi ez, ha nem adventi várákozás? Várákozás és vágyakozás az emberiség örök Adventjében az örök karácsonyra. Boldog az lehet ebben az örök Adventre várásban, aki rátalál, legalább önmagában a Karácsonyra, aki készíti szívében az Úr útját, aki egyengeti ösvényeit.

Olyan költő lett, aki tudja, és nem csak verseiben, de életével is hirdette, hogy a kereszten való megváltás örökre visszaadta az embernek a méltóságát, és a világban való létének értelmét, amely nem más, mint az embereket szolgálni, felmutatva Isten irántuk való szeretetét, amely Jézus Krisztusban jelent meg.

Aki eljutott a legfőbb belátásra, amelyet így fogalmazott meg:

Belátás

Nem lehet a világot Isten nélkül fölnevelni
nem lehet a világot Isten nélkül megérteni
nem lehet a világot Isten nélkül szóra bírni

illetve lehet

csak az olyan rémült magánkaland
melyet a kétségbeesés kormányoz
s végkimenetele fölöttébb kétséges.

Ezt a verset választottam *Akkor is karácsony volt, 1944, Akkor is karácsony volt, Bölcsészek 1956-ról, és Akkor is karácsony volt, 1989. Adventre várva* trilógiám zárókötetének mottójául.

Ady Endre, Szabó Lőrinc sorait a Nagy Gáspár-i *Belátás* követi.

A forradalomról, és a vesztes szabadságharcról szóló 1956-os kötetem után ebben a könyvben, ezzel a mottóval egy egészen másfajta forradalmat szerettem volna meghirdetni, e mottó jegyében. A belátás, a szeretet, a hit boldogságának a nem új, de eddig a világ történelmében még meg nem valósult, még sohasem győzedelmes forradalmához, a szeretetre életük árán is igent mondók forradalmához keresve a krisztusi, a keresztény katonaságot.

Önszeretetünk megfelelése, és felebaráti szeretetünk megkészszerzése az, ami az emberi társadalmat megszépítő, megváltoztató 'szeretet-forradalom' alapképlete lehet, és kell, hogy legyen, az 'Isten a Szeretet' jegyében. Szolgálat, teljes egzisztenciával, a kegyelem erejéből, ez a 'bámulatra méltó' Nagy Gáspár életében és költészetében, és ez az, ami a Krisztus követők életének, így az övének is a boldogságát adta, amiért Istennek legyen hála!